

STARTUPOWE PRZYSPIESZENIE

Jak fundusze europejskie pozwoliły rozwinąć system innowacji biznesowych i czego potrzeba Polsce by zrobić większy postęp w tej dziedzinie

AUTOR

JERZY MORAWSKI

IGNACY MORAWSKI

DATA: 22.12.2021

Ekosystem startupów w Polsce doznał w ostatnich latach wyjątkowego przyspieszenia. Pod względem poziomu inwestycji w młode firmy Polska jest zdecydowanym liderem w regionie CEE i notuje jeden z najwyższych wzrostów w krajach OECD. Dzięki temu rozwijają się warunki do innowacji, które w przyszłości mogą zaowocować szybszym postępem technologicznym. Dzieje się tak m.in. za sprawą funduszy europejskich, których znaczna część przeznaczana jest na cele związane z innowacyjnością i konkurencyjnością gospodarki.

Po stronie największych osiągnięć pod tym względem w ostatnich latach znajdują się:

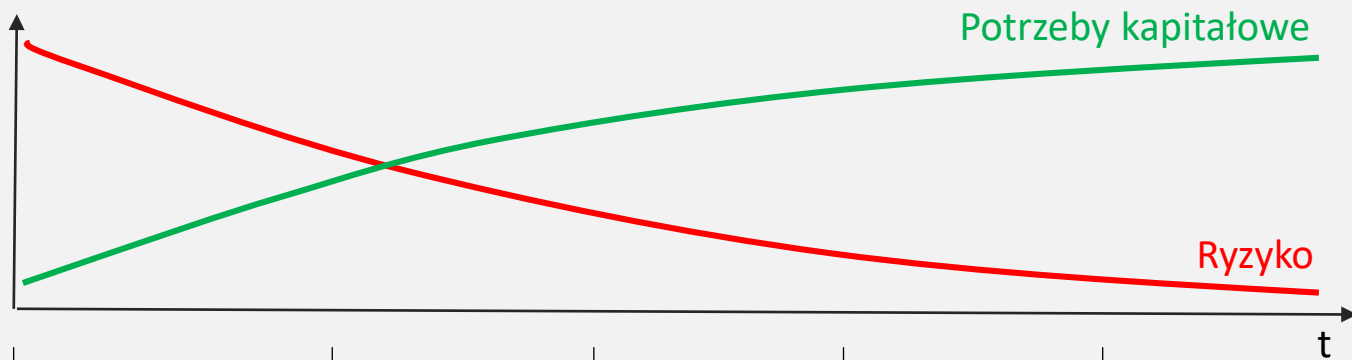
- Powstanie publicznych „funduszy funduszy”, które są finansowane ze środków europejskich, i wspierają rozwój sektora venture capital.
- Od 2019 roku rośnie w Polsce skala inwestycji w startupy. Rok 2021 będzie przypuszczalnie rekordowy.
- Wśród inwestycji VC coraz więcej jest rund A i wyższych, co oznacza, że pojawia się więcej startupów, które zdobywają większe fundusze od inwestorów.

Po stronie wyzwań znajdują się:

- Wciąż niskie inwestycje w startupy – Polska znajduje się na jednym z ostatnich miejsc w UE pod względem inwestycji VC mierzonych jako procent PKB;
- Ekosystem startupów w Polsce jest wciąż na wczesnym etapie rozwoju. W inwestycjach VC dominują inwestycje załączkowe. Stosunkowo niewiele jest scaleupów – firm, które mają już sprawdzony model biznesowy.

Schemat rozwoju startupu oraz źródła jego finansowania

Przedzałążkowa	Załączkowa	Skalowanie	Ekspansja	Dojrzałość
Rodzina i przyjaciele				
	Aniołowie biznesu			
	Fundusze załączkowe			
	Venture capital			
		Private equity		
			Emisja akcji	

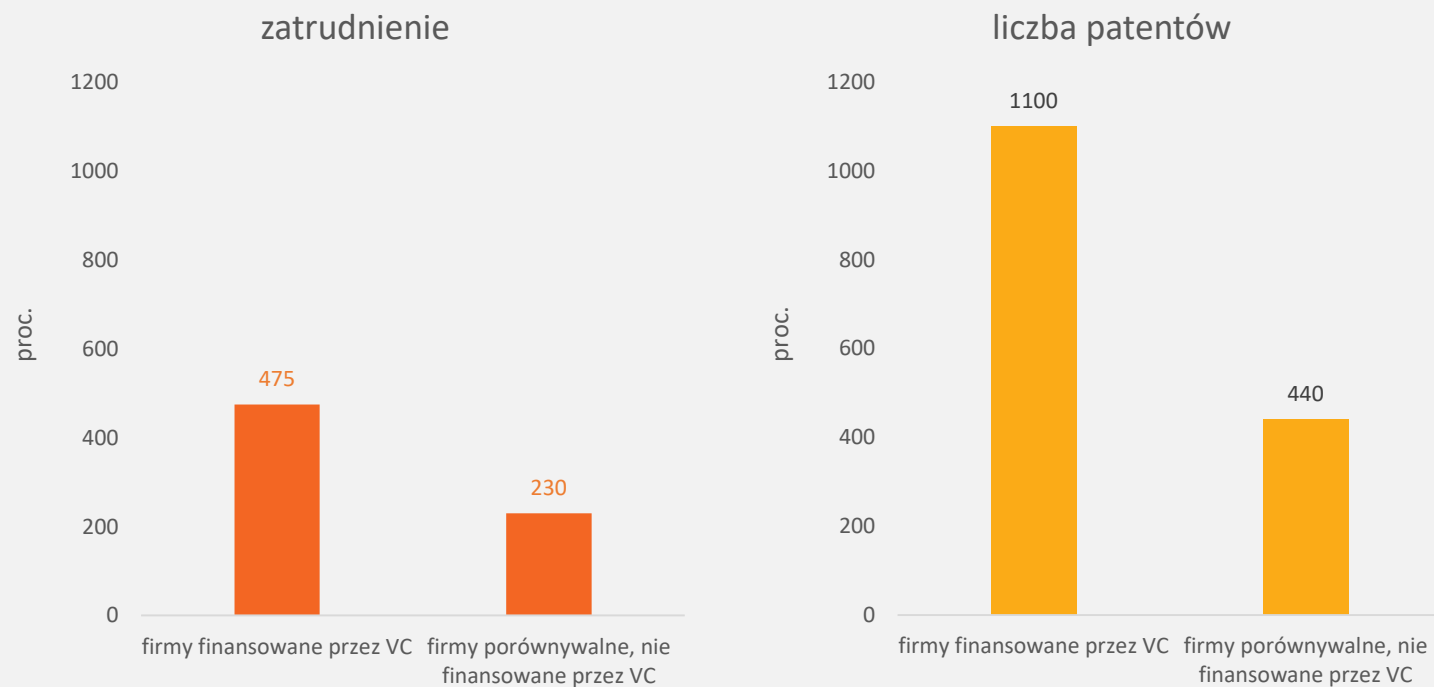
Grafika: SpotData, INNOventure;

Zrozumienie procesu rozwoju innowacyjnych firm jest konieczne do analizy ekosystemu startupów i stopnia jego dojrzałości.

Większość startupów, czyli młodych firm tworzących technologie i modele biznesowe zdolne do ekspansji na rynku światowym, na samym początku jest finansowana przez rodzinę i przyjaciół (F&F). Na tym etapie ryzyko niepowodzenia przedsięwzięcia jest bardzo wysokie, a środki inwestowane w działalność – nieduże. Wraz ze stopniową walidacją modelu biznesowego, ryzyko niepowodzenia spada, a firma pozyskuje coraz więcej kapitału. W fazie załączkowej wspierają ją „aniołowie biznesu” lub fundusze załączkowe, na późniejszych etapach kolejno: fundusze venture capital, fundusze private equity.

Jak inwestycja venture capital wpływa na tempo wzrostu zatrudnienia i liczby przyznanych firmie patentów w ciągu 10 lat od inwestycji, w porównaniu z podobnymi firmami bez inwestycji VC (na podstawie badań z USA)

Autorzy analizy wybrali porównywalne firmy dopasowując szczegółową branżę, wielkość zatrudnienia, region działania i inne cechy

Źródło: SpotData na podstawie Ufuk Akcigit, Emin Dinlersoz, Jeremy Greenwood, and Veronika Penciakova, „Synergizing Ventures”, NBER Working Paper, 26196, 2019

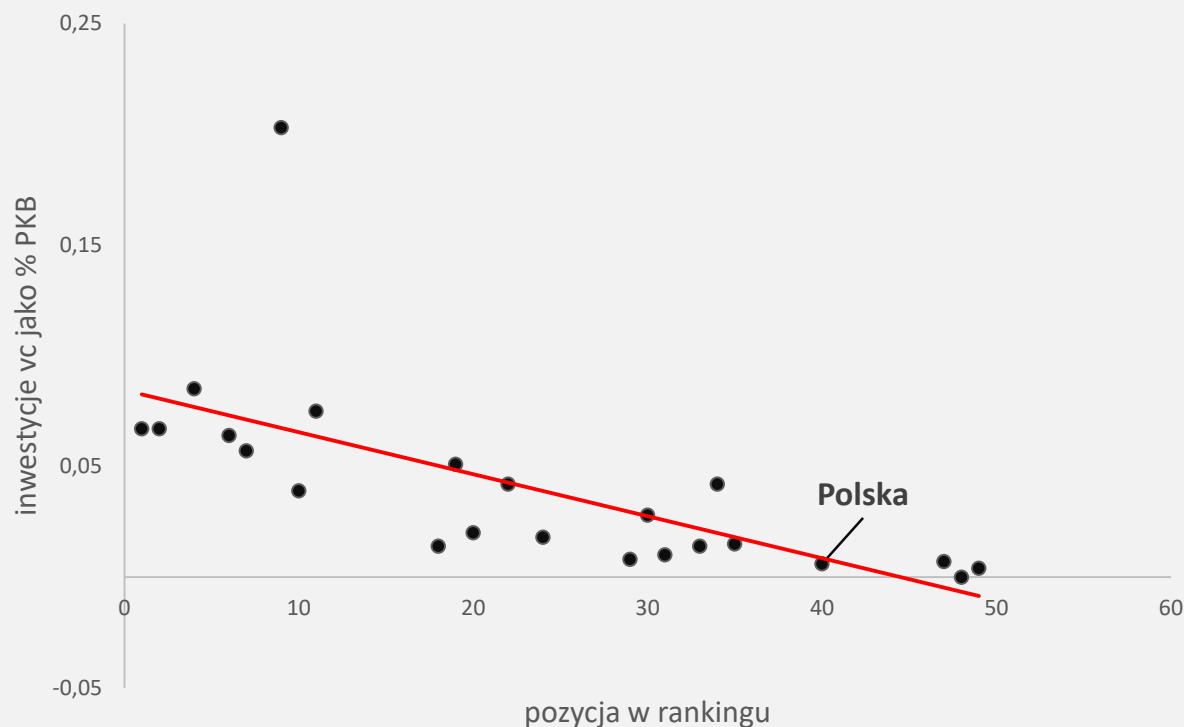
Dlaczego finansowanie venture capital jest istotne dla rozwoju innowacyjnych firm? Jak pokazuje doświadczenie, firmy wspierane przez fundusze VC szybciej się rozwijają i szybciej tworzą innowacje. Dzieje się tak nie tylko dzięki finansowaniu, ale również dzięki doświadczeniu biznesowemu inwestora.

Badanie przeprowadzone przez Ufuka Akcigta z Uniwersytetu Chicago, wraz z innymi ekonomistami, pokazało, na podstawie analizy danych setek tysięcy firm, że firmy wspierane przez startupy ponad dwukrotnie szybciej zwiększają zatrudnienie i liczbę pozyskanych patentów. Co ważne, badacze twierdzą, że przed finansowaniem przez VC nie widać statystycznej różnicy między obiema grupami firm, czyli istotnie to inwestycja VC jest czynnikiem podnoszącym tempo rozwoju.

Inwestycje venture capital a innowacyjność gospodarki

Inwestycje vc (jako procent PKB gospodarki)
a pozycja kraju w rankingu Global Innovation Index

Źródło: SpotData na podstawie Global Innovation Index, OECD.

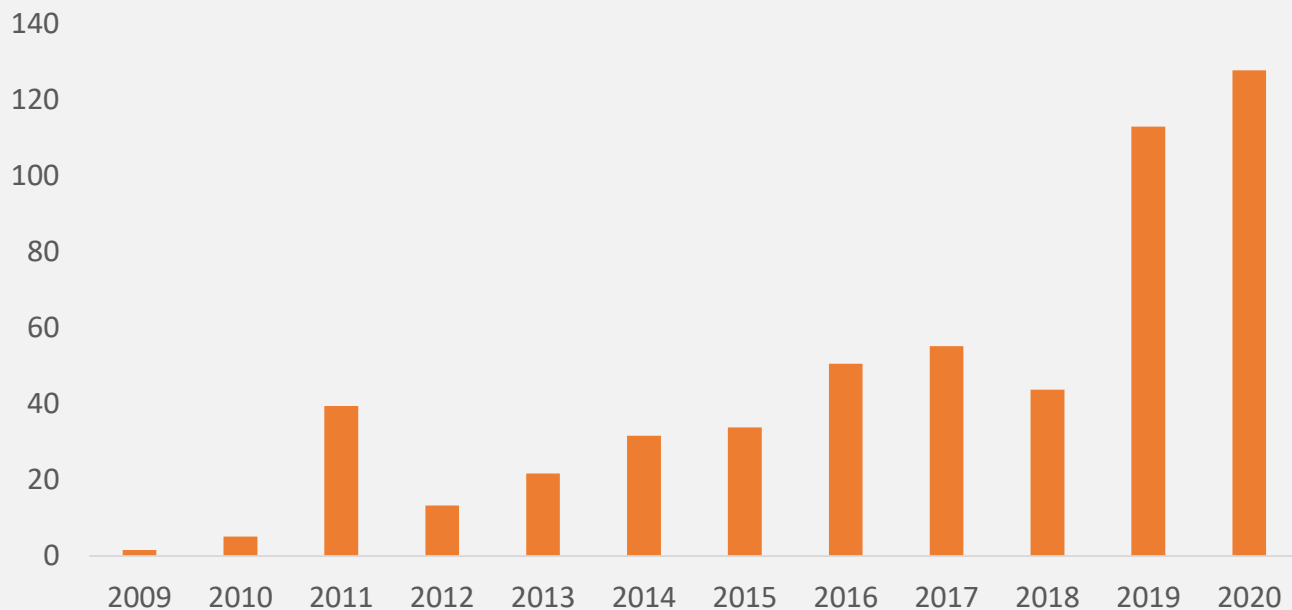
Fundusze venture capital i ekosystem startupów są nieodłącznym elementem rozwoju innowacyjnej gospodarki. Istnieje wyraźna zależność pomiędzy inwestycjami w startupy (inwestycje venture capital), a innowacyjnością. Kraje, które inwestują więcej, są także bardziej innowacyjne. Czy innowacyjność to konsekwencja wysokich nakładów na startupy? Nie można tego jednoznacznie stwierdzić, ale startupy są na pewno jednym ze źródeł innowacji w gospodarce.

W Danii w 2018 r. inwestycje vc stanowiły ok. 0,2% PKB, w rankingu Global Innovation Index znajduje się ona na 9 miejscu. Polska jest na 40 miejscu, a na inwestycje venture capital przeznaczyła w 2018 0,06% swojego PKB. To się jednak w Polsce szybko zmienia.

Według danych OECD w 2020 roku inwestycje venture capital w Polsce wyniosły prawie 130 mln USD.

Inwestycje VC w Polsce (w mln USD)

Źródło: SpotData na podstawie danych OECD

Przez długi czas niewielka sieć funduszy VC i niski poziom inwestycji uznawane były za główne ograniczenie w rozwoju polskiego ekosystemu startupów.

Za sprawą publicznych funduszy finansowanych ze środków europejskich nastąpił w ostatnich dwóch latach gwałtowny wzrost inwestycji w startupy. Przepuszczalnie w 2021 roku ustanowiony zostanie kolejny rekord. Jeszcze w 2010 roku inwestycje VC nie przekraczały w Polsce 5 mln dolarów. W 2020 roku wzrosły do niemal 130 mln dolarów. Był to drugi najwyższy wzrost w ujęciu procentowym wśród krajów OECD. Pierwsze miejsce zajęła Litwa, choć tam inwestycje są znacznie mniejsze, zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i w relacji do PKB. Trzeba oczywiście pamiętać, że wysoki wzrost wynika m.in. z niskiego punktu startu.

Pozycja Polski wśród 30 krajów OECD pod względem wielkości inwestycji venture capital

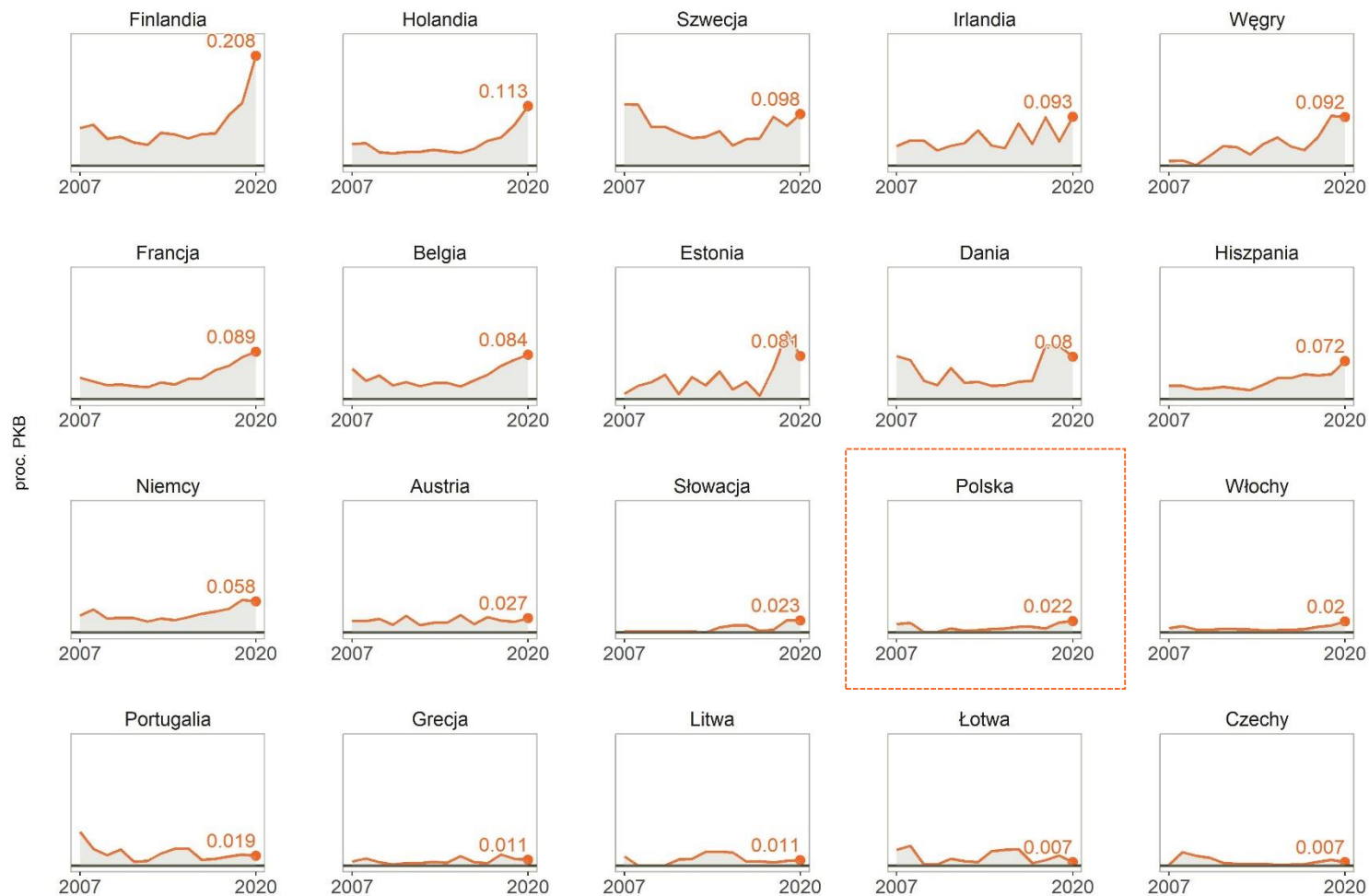
Źródło: SpotData na podstawie danych OECD

Inwestycje VC w relacji do PKB zwiększają niemal wszystkie europejskie kraje. Pokazujemy to na kolejnej stronie. Rośnie bowiem świadomość, że ekosystem startupów jest jednym z kluczy do przyspieszenia postępu technologicznego. Co ważne, nawet w czasie kryzysu pandemicznego COVID-19 inwestycje VC nie uległy redukcji.

Polska zwiększa inwestycje VC szybciej niż inne kraje i dzięki temu przestała być czarną owcą pod względem wielkości transakcji. Jeszcze w 2010 roku Polska zajmowała 25. miejsce wśród krajów OECD, w 2018 roku 22. miejsce, a już w 2020 roku awansowała na 16. miejsce. W kolejnych latach można oczekiwać dalszego wzrostu pozycji Polski ze względu na rosnący potencjał finansowy funduszy VC.

Wielkość inwestycji venture capita, w proc. PKB

Fundusze europejskie dla Polski w obszarze badań, innowacyjności i konkurencyjności gospodarki (mln EUR)

8 613,9

- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (w tym 448 mln na rozwój rynku kapitału podwyższonego ryzyka)

~4 120

- Regionalne programy operacyjne (wydatki w obszarach innowacji i konkurencyjności MŚP)

0,719

- Program Operacyjny Polska Wschodnia (oś Przedsiębiorcza Polska Wschodnia)

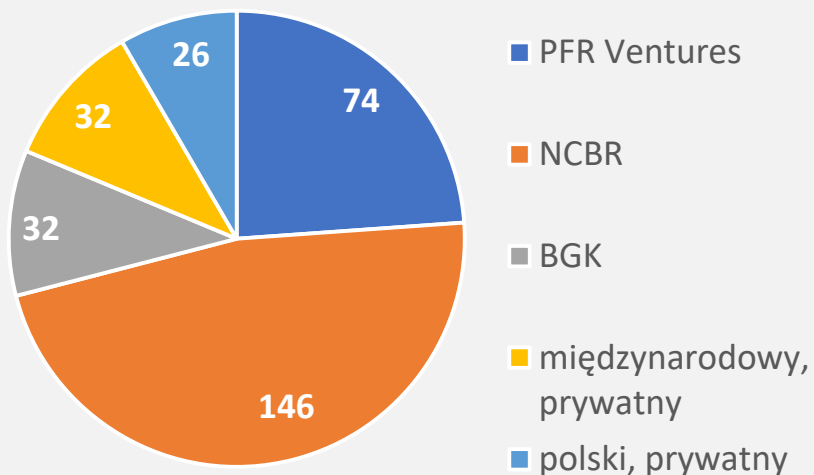
Kluczowym czynnikiem decydującym o przyspieszeniu inwestycji VC w Polsce w ostatnich latach było wsparcie publiczne, szczególnie z funduszy europejskich. Wśród programów operacyjnych najważniejszy dla ekosystemu startupów jest program Inteligentny Rozwój. To z niego korzystają „fundusze funduszy” – PFR Ventures, NCBR (Bridge Alfa, Bridge VC) i BGK, które finansują prywatne instytucje inwestycyjne.

Badacze* wskazują, że ekosystem startupów, oprócz samych przedsiębiorców, składa się z: inwestorów prywatnych, funduszy VC i private equity, firm i korporacji nastawionych na innowacje, uniwersytetów. Z tej perspektywy można przyjąć, że wszystkie fundusze UE w obszarze innowacji i konkurencyjności wspierają pośrednio tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi startupów.

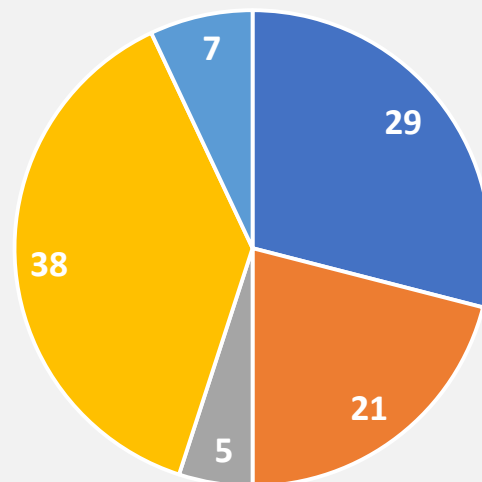

Udział poszczególnych rodzajów funduszy w inwestycjach VC w 2020 roku.

według liczby transakcji

według wartości transakcji (w proc.)

Źródło: SpotData na podstawie danych PFR Ventures

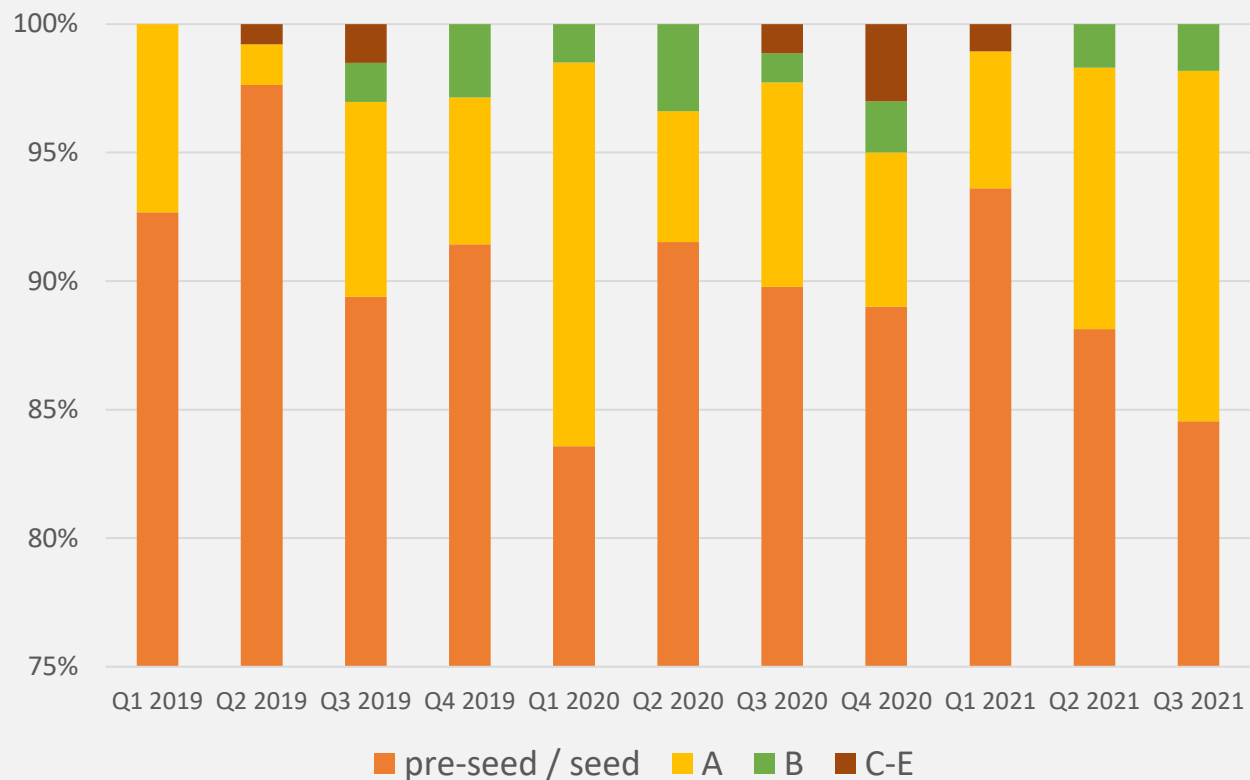
Finansowanie europejskie na inwestycje venture capital w dużej mierze przechodzi przez państwowe instytucje finansowe i administracyjne. Te instytucje zbudowały mechanizmy alokowania funduszy europejskich do sektora prywatnego, w taki sposób, aby zarządzały nimi podmioty mające doświadczenie i wiedzę w obszarze rozwoju startupów.

Publiczne fundusze należące do PFR, NCBR i BGK odpowiadają za znaczną część inwestycji. Ich udział w łącznej wartości transakcji jest jednak znacznie niższy niż w ich łącznej liczbie. Fundusze publiczne inwestują często w startupy na etapie załączkowym (seed). Fundusze prywatne preferują spółki większe i bardziej obiecujące. Dlatego ich Inwestycji jest mniej, ale mają za to wyższą wartość.

Coraz większą część transakcji VC stanowią rundy A bądź wyższe. Świadczy to o dojrzewaniu ekosystemu startupów w Polsce.

Liczba inwestycji VC w podziale na rundy

Źródło: PFR Ventures

Dla rozwoju startupów i innowacji ważne jest, by duża część finansowania była kierowana do przedsiębiorstw, które mają już sprawdzony koncept biznesowy i poszukują tzw. skalowania, czyli poszerzania działalności, która już przynosi dochody. Dlatego im większy jest udział finansowania bardziej dojrzałych projektów przez fundusze VC, tym lepiej.

Widać, że w ostatnich latach nastąpił pod tym względem pewien postęp w Polsce. W czasie szybkiego wzrostu finansowania VC w 2019 roku dominowały transakcje seed, czyli dla najmniejszych firm na pierwszym etapie rozwoju. Ale z biegiem czasu zwiększa się udział finansowania firm o już sprawdzonym modelu biznesowym. Ta zmiana dobrze wróży na przyszłość, choć jesteśmy dopiero na jej początku.

10 największych inwestycji VC w Polsce w okresie Q1 2020 – Q3 2021

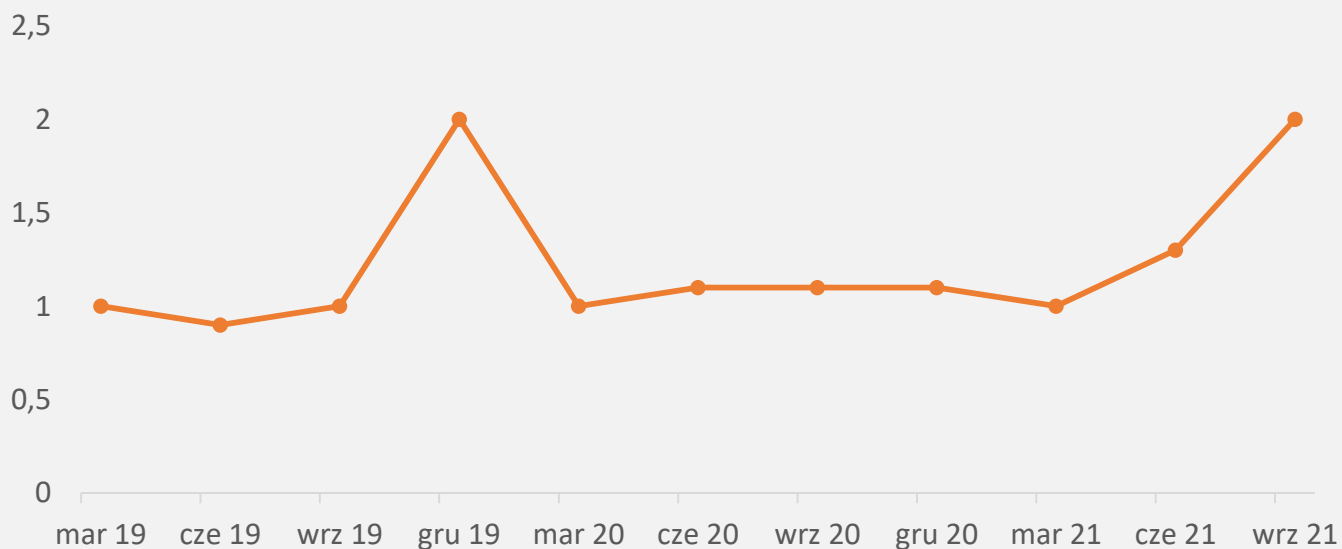
Wybrani inwestorzy	Spółka	Wsparcie PFR	Wsparcie NCBR	Kwota	Runda
Kennet Partners, Digital+ Partners	eStoreMedia			112,9	A
Niejawne	Niejawne	Tak	Tak	ok. 100	?
Mouro Capital, Iron Ventures, Global Founders Capital, Seedcamp	Uncapped			99	A
PFR Life Science, Nutreco, Montis Capital, Seventure, Aqua-spark	Proteon Pharmaceuticals	Tak	Tak	95,9	B
Oxx, Kennet Partners	Codility	Tak		82	A
Creandum, Earlybird, Paua Ventures, Movens Capital	Vue Storefront	Tak		69	A
OTB Ventures, TDJ Pitango Ventures, Tiga Investments	Cosmose.AI	Tak	Tak	57	B
Niejawne	Niejawne	Tak		50-65	A
DialCom24	Booste			54	A
Karma Ventures, Heal Capital, Inovo, DreamIt Ventures	Infermedica	Tak		40	A

Źródło: SpotData na podstawie danych PFR Ventures

Mediana inwestycji VC utrzymuje się w Polsce na stosunkowo niskim poziomie ok. 1 mln PLN.

Mediana wartości transakcji VC w Polsce, mln PLN

Źródło: SpotData na podstawie PFR Ventures

Polski rynek jest zdominowany przez niewielkie inwestycje typu seed (załączkowe), realizowane przy wsparciu publicznych funduszy. Przynajmniej połowa transakcji na polskim rynku VC była w 2020 r. mniejsza niż ok. 1 mln PLN. To wciąż stanowi wyzwanie, ponieważ dla rozwoju innowacji najważniejsze są firmy szukające już efektów skali dla sprawdzonych modeli biznesowych.

Ale widać postęp. Może o nim świadczyć nieznaczny wzrost mediany w ostatnich dwóch kwartałach. W drugiej połowie 2021 roku większość transakcji była większa niż 2 mln PLN. Jeżeli to jest początek trendu, to zmierzamy w dobrym kierunku.

Podsumowanie:

- Polski rynek startupów i finansowania venture capital znacząco przyspieszył w ostatnich dwóch latach, głównie dzięki finansowaniu z funduszy europejskich. Polska należy do OECD krajów o najwyższym wzroście finansowania venture capital, choć wielkość tego finansowania wciąż jest bardzo niska;
- Zwiększone finansowanie VC powinno w ciągu dekady wyraźnie przełożyć się na zwiększenia odsetka innowacyjnych firm w gospodarce – takich, które potrafią nie tylko tworzyć i sprzedawać nowoczesne produkty, ale też znajdować klientów poza granicami Polski;
- Największym wyzwaniem dla polskiego ekosystemu startupów jest przejście od finansowania głównie mikro-firm o dopiero powstającym koncepcie biznesowym, do finansowania małych przedsiębiorstw o sprawdzonym modelu, które chcą wychodzić ze swoim produktem na świat, czyli szukać skali. Innymi słowy, powinniśmy przejść od ekosystemu startupów do scaleupów (ang. scale = powiększać skalę).

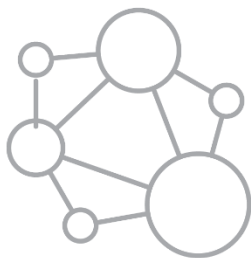
SPOTDATA

+48 22 333 99 18

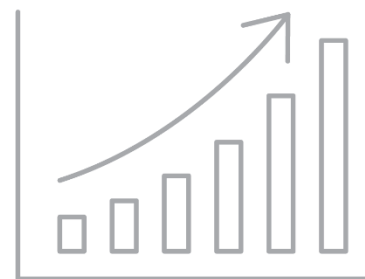
kontakt@spotdata.pl

ul. Kijowska 1, 03-738 Warszawa

www.spotdata.pl

Niniejsza publikacja została opracowana przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. Wyłącznie odpowiedzialność za jej treść ponosi Bonnier Business Polska i niekoniecznie odzwierciedla ona poglądy Unii Europejskiej.

Dofinansowane
przez Unię Europejską